

Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca
Facultatea de Istorie și Filosofie
Școala Doctorală de Relații Internaționale și Studii de Securitate

TEZA DE DOCTORAT

*România și Cooperarea Teritorială Europeană:
Programul de Cooperare Transfrontalieră România – Bulgaria, 2007 – 2013*

(REZUMAT)

Coordonator științific: Prof. univ. dr. Horga Ioan

Doctorand: Florin Lucian Pîrvu

2013

Această lucrare a fost posibilă prin sprijinul financiar oferit prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013, cofinanțat prin Fondul Social European, în cadrul proiectului POSDRU/107/1.5/S/76841, cu titlul „Studii doctorale moderne: internaționalizare și interdisciplinaritate”.

CUPRINS

- **INTRODUCERE**

Obiectivele tezei

Tema cercetării

Structura lucrării

Metodologia Cercetării

- **CAPITOLUL I. CONSIDERAȚII GENERALE ASUPRA POLITICII DE COEZIUNE A UNIUNII EUROPENE. COOPERAREA TERITORIALĂ ÎN EUROPA ȘI ROMÂNIA.**

1.1. INTRODUCERE ÎN PROBLEMATICA CERCETĂRII

1.1.1. Considerații generale asupra Politicii de Coeziune a Uniunii Europene

1.1.2. Evoluția Politicii de Dezvoltare Regională în Europa

1.1.3. Reforma pentru perioada 2007-2013: rolul său strategic

1.1.4. Obiectivele Politicii de Coeziune a Uniunii Europene

1.2. COOPERAREA TERITORIALĂ ÎN EUROPA ȘI ROMÂNIA

1.2.1. Cooperarea Teritorială Europeană: scurt istoric

1.2.2. Gruparea Europeană de Cooperare Teritorială

1.2.3. Implementarea Programelor de Cooperare Teritorială în România

1.2.4. Specificul Programelor de Cooperare Teritorială

1.2.5. Sprijinul financiar

1.3. COOPERAREA TRANSFRONTALIERĂ ÎN CONTEXT DINAMIC

1.4. CONCLUZII

- **CAPITOLUL II. IMPLEMENTAREA CONCEPTULUI DE COOPERARE TRANSFRONTALIERĂ ÎN EUROPA ȘI ROMÂNIA. PROGRAMUL DE COOPERARE TRANSFRONTALIERĂ ROMANIA-BULGARIA (2007-2013).**

2.1.IMPLEMENTAREA CONCEPTULUI DE COOPERARE TRANSFRONTALIERĂ ÎN EUROPA ȘI ROMÂNIA

2.1.1. Privire de ansamblu

2.1.2. Conceptul de Cooperare Transfrontalieră

- 2.1.3. Principiile cooperării transfrontaliere
- 2.1.4. Rolul și scopul programelor aferente cooperării transfrontaliere
- 2.1.5. Modul de funcționare al programelor de cooperare transfrontalieră
- 2.1.6. Caracteristicile Evolutive ale cooperării regionale transfrontaliere
 - 2.1.6.1. *Contextul apariției fenomenului cooperării transfrontaliere în Europa*
 - 2.1.6.2. *Etapele evoluției cooperării transfrontaliere în Europa: caracteristicile evoluției istorice*
 - 2.1.6.3. *Începuturile cooperării transfrontaliere*
 - 2.1.6.4. *Primele instrumente ale creării cadrului legal și instituțional*
 - 2.1.6.5. *Suportul financiar și o expansiune puternică a inițiativelor transfrontaliere*
- 2.1.7. 2006, începutul unei noi perioade?
- 2.1.8. Contribuția Cooperării Transfrontaliere la implementarea Strategiei de la Lisabona
- 2.1.9. Cadrul legal al Cooperării Transfrontaliere
 - 2.1.9.1. *Acorduri internaționale*
 - 2.1.9.2. *Convenția-cadru privind Cooperarea Transfrontalieră a colectivităților sau autorităților locale, de la Madrid.*
 - 2.1.9.3. *Alte Convenții și protocoale adiționale comunitare, cu incidență asupra cooperării transfrontaliere.*
 - 2.1.9.4. *Acorduri bilaterale/trilaterale guvernamentale*
 - 2.1.9.5. *Acorduri de cooperare inițiate la nivel regional/local*
- 2.1.10. Euroregiunile și Cooperarea transfrontalieră
 - 2.1.10.1. *Conceptul de euroregiune*
 - 2.1.10.2. *Conturarea euroregiunilor*
 - 2.1.10.3. *Inițiative în domeniul cooperării transfrontaliere euroregionale*
 - 2.1.10.4. *Etapele de constituire a euroregiunilor*
 - 2.1.10.5. *Crearea euroregiunilor la frontierele țărilor Europa Centrală și de Est și Fostele Republicii ale URS*
 - 2.1.10.6. *Participarea României la cooperarea regională în cadrul euroregiunilor*

2.2.PROGRAMUL DE COOPERARE TRANSFRONTALIERĂ ROMÂNIA – BULGARIA (2007 – 2013)

- 2.2.1. Prezentare generală
- 2.2.2. Obiectivele programului operațional
- 2.2.3. Zonele eligibile din cadrul programului
- 2.2.4. Rezultatele ce se preconizează a fi atinse
- 2.2.5. Structurile implicate în elaborarea și implementarea programului
 - 2.2.5.1.*Autoritatea de Management*
 - 2.2.5.2.*Autoritatea Națională*
 - 2.2.5.3.*Comitetul Comun de Monitorizare*
 - 2.2.5.4.*Comitetul Comun de Selecție*
 - 2.2.5.5.*Secretariatul Tehnic Comun*
 - 2.2.5.6.*Punctul de informare*
 - 2.2.5.7.*Controlorii de Prim Nivel - Sistemul de Control de Prim Nivel*
 - 2.2.5.8.*Autoritatea de Certificare*
 - 2.2.5.9.*Autoritatea de Audit*
- 2.2.6. Axele prioritare ale Programului și Domeniile de intervenție
 - 2.2.6.1.*Axele prioritare ale Programului*
 - 2.2.6.2.*Principalele domenii de intervenție ale axelor prioritare*
- 2.2.7. Implementarea Programului de Cooperare Transfrontalieră România – Bulgaria, 2007 – 2013
 - 2.2.7.1.*Cerințe minime ale programului*
 - 2.2.7.2.*Generarea, depunerea si selecția proiectelor*
 - 2.2.7.3.*Etapa Solicitării*
 - 2.2.7.4.*Etapa Evaluării*
 - 2.2.7.5.*Etapa Implementării*
 - 2.2.7.6.*Eligibilitatea proiectelor*
- 2.2.8. Procedurile de contractare
- 2.2.9. Indicatorii Programului
- 2.2.10. Resursele financiare ale Programului

2.3.CONCLUZII

- **CAPITOLUL AL III-LEA. EVALUAREA ÎNDEPLINIRII INDICATORILOR DE CĂTRE PROGRAMUL DE COOPERARE TRANSFRONTALIERĂ, ROMÂNIA – BULGARIA, 2007- 2013**

3.1. EVALUAREA PROGRAMELOR DE COOPERARE TRANSFRONTALIERĂ EUROPEANĂ

- 3.1.1. De ce avem nevoie de evaluare?
- 3.1.2. În ce moment se începe procesul de evaluare și care sunt motivele evaluării?
- 3.1.3. Diferența dintre monitorizare și evaluare
- 3.1.4. Tipurile de evaluare
 - 3.1.4.1. *Evaluarea ex-ante*
 - 3.1.4.2. *Evaluarea on-going*
 - 3.1.4.3. *Evaluarea ex-post*
- 3.1.5. Stadiul de Evaluare al Programului de Cooperare Transfrontalieră Romania – Bulgaria
 - 3.1.5.1. *Cadrul de reglementare*
 - 3.1.5.2. *Evaluarea ex-ante în cadrul Programului Operațional de Cooperare Transfrontalieră România-Bulgaria*
 - 3.1.5.3. *Evaluarea analizei socio-economice și a analizei SWOT*
 - 3.1.5.4. *Raționamentul și consistența programului*
 - 3.1.5.5. *Coerența Programului cu Politicile Regionale și Naționale*
 - 3.1.5.6. *Cuantificarea Strategiei, impactul și rezultatele așteptate*
 - 3.1.5.7. *Prevederi administrative și de implementare*
 - 3.1.5.8. *Concluziile finale privind aria de cooperare în ansamblu. Analiza SWOT*

3.2. EVALUAREA ON-GOING A ÎNDEPLINIRII OBIECTIVELOR PROGRAMULUI OPERAȚIONAL DE COOPERARE TRANSFRONTALIERĂ ROMÂNIA-BULGARIA, 2007-2013

- 3.2.1. Importanța evaluării on-going la evaluarea îndeplinirii obiectivelor programului.
- 3.2.2. Evaluarea relevanței programelor de cooperare teritorială/transfrontalieră
- 3.2.3. Evaluarea efectelor programelor de cooperare teritorială/transfrontalieră

3.2.4. Studiu de caz. Evaluarea *on-going* a îndeplinirii obiectivelor, a respectării alocării bugetare pe priorități și măsuri, stadiul implementării proiectelor la nivelul lunii iunie 2013, în cadrul Programului de Cooperare Transfrontalieră România – Bulgaria

3.2.4.1. Eficacitatea Programului (progresul fizic și financiar)

3.2.4.2. Eficiența Programului (sistemul de implementare)

3.2.4.3. Progresul financiar al Programului

3.3. CONCLUZII

- **CONCLUZII FINALE**
- **BIBLIOGRAFIE**
- **ANEXE**

LISTA DE ACRONIME:

AA - Autoritatea de Audit

AC – Autoritatea de Certificare

ACIS –Autoritatea pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale

AEBR – Asociația Regiunilor Frontaliere Europene

AM- Autoritate de Management

AN – Autoritatea Națională

BG – Bulgaria

BRCT – Biroul Regional pentru Cooperare Transfrontalieră Călărași

CE –Comisia Europeană

CE – Consiliul Europei

CCM – Comitetul Comun de Monitorizare

CCS – Comitetul Comun de Selecție

CM –Comitet de Monitorizare

CNSR –Cadru Național Strategic de Referință

CRESC – Comitetul Regional de Evaluare Strategică și Corelare

CUE –Consiliul Uniunii Europene

CT – Cooperarea Transfrontalieră

ETC – Cooperare Teritorială Europeană

FC - Fondul de Coeziune

FEDR - Fondul European pentru Dezvoltare Regională

FEOGA- Fondul European de Orientare și Garantare Agricolă

FSE - Fondul Social European

HG – Hotărârea Guvernului

IFOP – Instrumentul Financiar de Orientare în domeniul Pescuitului

IMM – Întreprinderi mici și mijlocii

INS - Institutul Național de Statistică

ISPA - Instrumentul pentru Politici Structurale de Pre-Aderare

LACE – Asistență pentru Legături și Cooperare pentru Regiunile Europene de Frontieră

MDLPL- Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Locuințelor

MDRT –Ministerul Dezvoltării Regionale și Turismului

MF – Ministerul de Finanțe (Bulgaria)
MFP – Ministerul Finanțelor Publice (România)
NUTS – Nomenclatorul Unităților Teritoriale pentru Statistică
NSI – Noile State Independente
OI-Organism Intermediar
ONG – Organizație non-guvernamentală
PAC –Politica Agricolă Comună
Phare CT - Programul Phare pentru Cooperare Transfrontalieră
PO-Program Operațional
POR –Programul Operațional Regional
PE –Parlamentul European
PEC – Politica Europeană de Coeziune
PCT/RO-BG – Programul de Cooperare Transfrontalieră România-Bulgaria
PIB –Produs Intern Brut
POSDRU - Program Operațional Sectorial “Dezvoltarea Resurselor Umane”
RO - România
SIFS –Sistem de implementare a Fondurilor Structurale
STC – Secretariatul Tehnic Comun
SWOT – Puncte tari, puncte slabe, oportunități, amenințări
TACIS CBC - Asistență Tehnică pentru Cooperarea Transfrontalieră a țărilor din Comunitatea Statelor Independente
UE –Uniunea Europeană
UEM –Uniunea Economică și Monetară
TVA – Taxa pe Valoare Adăugată

**România și Cooperarea Teritorială Europeană: Programul de Cooperare
Transfrontalieră România – Bulgaria(2007-2013).**

Atunci când mi-a fost propusă această temă pentru realizarea tezei mele de doctorat, de către coordonatorul meu, prof. univ. dr. Ioan Horga, am fost pus un pic în dubiu căci aveam de-a face cu un subiect nou, de actualitate, având în vedere că Programul de Cooperare Transfrontalieră între România și Bulgaria a avut ca punct de start anul 2007 și în prezent se află în derulare, având ca ”deadline” sfârșitul anului 2013. Așa ca abordarea unei astfel de teme într-o teză de doctorat nu mi s-a părut deloc ușoară, dar m-a impulsionat prin elementele sale de noutate, actualitate și originalitate.

Am optat pentru alegerea acestei teme de cercetare atât datorită noutății domeniului de studiu, cât și absenței unei analize sistematice a acestuia în România, raportat la modul de implementare a Politicii de Cooperare Teritorială la nivel național. În plus, țara noastră se află în plin exercițiu de implementare a perioadei de programare 2007-2013, fiind necesară o aprofundare a analizei teoretice în domeniul politicilor de cooperare teritorială și a sistemelor de implementare a acestora în țările Uniunii Europene, din perspectiva îmbunătățirii ratei de absorbție și performanței în atingerea obiectivelor strategice.

Începând să mă pun oarecum la curent cu acest subiect, am descoperit de fapt **obiectivele** viitoare mele teze. Cu uimire, am realizat că literatura de specialitate internă, în acest sens, a tratat mai puțin¹ acest subiect deosebit de important la ora actuală, la nivelul relațiilor dintre statele-membre ale Uniunii Europene. Cele mai multe surse pe această temă sunt abordări pur informative, multe dintre ele doar online, prezentări generale, rezumate, articole, etc. făcând destul de inaccesibilă tratarea și înțelegerea acestui fenomen.

Din acest motiv, mi-am propus, si acesta este obiectivul central al tezei, să prezint în ce mod, obiectivul de coeziune, este îndeplinit la nivel de cooperare teritorială în general, la nivel

¹ Ioan Horga, Iordan Gheorghe Bărbulescu, Adrian Ivan, Mykolia Palinchak, Istvan Suli-Zahar, *Regional and Cohesion Policy, Insights into the role of the Partnership Principle in the New Policy Design*, University of Debrecen Press, University of Oradea Press, 2011; Ioan Horga, Istvan Suli-Zakar, *Cross-Border Partnership, with special regard to the Hungarian-Romanian-Ukrainian Tripartite Border*, University of Debrecen Press, University of Oradea Press, 2010; Alexandru Ilieș, *România. Euroregiuni*, Editura Universității din Oradea, Oradea, 2004; Diana Cârmaciu., Gabriela Csűrös, Carmen Domocoș, Cristian Miheș, Mihaela Pătrăuș, Mircea Ursuța, Mariana Zainea, *Stadiul actual al reglementărilor naționale și comunitare în domeniul cooperării transfrontaliere*, proiect implementat de fundația ”Forum”, Oradea, 2009; Gheorghe Iordan Barbulescu, *Politicile extinderii*, Editura Tritonic, Bucuresti, 2007;etc.

de cooperare transfrontalieră în particular, având ca studiu de caz Programul de Cooperare Transfrontalieră România-Bulgaria 2007-2013. În acest scop, pe parcursul lucrării am prezentat ce înseamnă conceptul de politică de coeziune, cum acționează în cadrul obiectivului de cooperare teritorială, cum se transpune în componența cooperării transfrontaliere, la granița România-Bulgaria. Pentru aceasta, din urmă aspect, am apelat la cunoștințele oferite de știința evaluării de programe și politici publice și la analiza documentelor legate de Programul de Cooperare Transfrontalieră dintre țara noastră și țara vecină, Bulgaria și am realizat propria evaluare *on-going* a PCT RO-BG², pe baza unui model pus la dispoziție de domnul profesor coordonator³.

În primul rând am considerat că este necesar, ca printr-o analiză cât mai largă a studiilor de specialitate, pornind de la analiza conceptului de cooperare internațională între state, ca și principiu fundamental al dreptului internațional, să realizez un istoric al politicii de dezvoltare regională europeană, încă de la punerea bazelor actualei „construcții europene” și până în prezent, căci fără o abordare istorică este destul de greu de înțeles un fenomen contemporan.

În al doilea rând, în urma analizei comparative a literaturii cu privire la conceptul de politică de coeziune (sau cooperare regională) adoptată de Uniunea Europeană, mi-am propus să explic importanța sa la nivelul Uniunii Europene, din perspectiva socio-economică. În plus, sper ca demersul meu să ajute la o mai bună înțelegere a fenomenului Cooperării Teritoriale Europene în cadrul (academic și nu numai) intern, contribuind astfel la puținele lucrări de specialitate autohtone, care încearcă prezentarea conceptului de coeziune din perspectiva cooperării teritoriale europene.

În al treilea rând, doresc să abordez subiectul central, de maxim interes al acestei lucrări și anume conceptul de Cooperare Transfrontalieră și cum este el implementat în România. De asemenea voi acorda o importanță crescută scopurilor, mijloacelor folosite și obiectivelor acestui nou nivel al cooperării teritoriale europene.

Luând în considerare scopurile enumerate anterior, ***tema cercetării***, o constituie așadar, o aprofundare teoretică, dar și practică, a conceptului de cooperare teritorială europeană și obiectivul său major ce vizează consolidarea cooperării la nivel transfrontalier. În acest sens, ca studiu de caz, pe baza cercetării, am făcut o analiză intermediară, pertinentă a Programului de

² Programul de Cooperare Transfontalieră România-Bulgaria.

³ Ioan Horga, HURO(Pogramul de Cooperare Transfrontalieră România-Ungaria).

Cooperare Transfrontalieră, ce se desfășoară acualmente între țara noastră și țara vecină, Bulgaria.

STRUCTURA LUCRĂRII

Am structurat analiza mea în patru mari parti, pe o logică ce merge de la general la particular.

Astfel, *prima parte* este dedicată ipotezelor de lucru, metodologiei de lucru și obiectivelor propuse și totodată introducerii în problematica cercetării, încercând pe baza considerațiilor teoretice și metodologice, să aduc mai multă lumina asupra înțelegerii conceptului de Cooperare Teritorială Europeană. Scopul este ca pornind de la o incursiune în timp asupra politicii de dezvoltare regională, începând cu punerea bazelor Uniunii Europene, să-i demonstrez astfel rolul deosebit de important avut la consolidarea acestei “construcții europene” și mai ales la armonizarea relațiilor dintre statele comunitare, ajungând în cele din urmă la apariția acestui nou nivel de cooperare și anume Cooperarea Transfrontalieră.

În cadrul acestui capitol am realizat o prezentare a evoluției și reformele pe care această politică europeană le-a cunoscut în perioada 1975-2007. De asemenea am detaliat, elementele generale ale reformei pentru perioada de programare 2007-2013 și rolul său strategic, precum și cadrul de implementare a politicii de cooperare teritorială în cadrul obiectivului de coeziune teritorială a PEC, obiectivele politicii de coeziune a UE, specificul programelor de cooperare teritorială, precum și modul de integrare a acestora în cooperare regională a României.

Pentru a nuanța și a înțelege mai bine traseul implementării acestei politicii la nivelul UE, în tabelul de mai jos, sunt punctate câteva dintre cele mai importante momente ale evoluției politicii de coeziune, precum și principalele momente ale procesului de integrare economică.

Tabelul nr. 1 : Principalele momente ale procesului de integrare economică în paralel cu evoluțiile înregistrate în cazul politicii de coeziune

Principalele momente în procesul integrării europene	Dezvoltarea politicii de coeziune a UE	
1957	Tratatul privind crearea CEE	Prevederi generale în preambulul TCEE și Art. 2
Începutul anilor '70	Prima extindere: Danemarca, Irlanda și	Crearea FEDER

	Marea Britanie	
Mijlocul anilor '80	Extinderea sudică: Spania și Portugalia	Programele Integrate Mediteraneene
Sfârșitul anilor '80	Actul Unic European – 1992, crearea pieței unice	Pachetul Delors I și reforma FS din 1988
1993	Tratatul asupra UE: crearea UEM	Pachetul Delors II și crearea FC
1995	Aderarea Finlandei, Suediei și Austriei	Introducerea Obiectivului 6 al FS
1997-1999	Agenda 2000 și procesul de extindere spre centru și est (are în vedere perioada 2000-2006)	Viitoarea reformă a FS
2007-2013	Cadrul financiar pentru perioada 2007-2013	Reforma politicii structurale

Sursa: Frank Bollen, Ines Hartwig and Phedon Nicolaides, *EU Structural Funds beyond Agenda 2000. Reform and Implication for Current and Future Member States*, European Institute of Public Administration, 2000

În prezent, importanța politicii regionale și de coeziune a Uniunii Europene, este amplificată de fenomenul globalizării și, ca o consecință directă – creșterea permanentă a presiunilor concurențiale, de criza economică internațională și de întregul proces de restructurare economică adus de aceasta, de provocările globale, cum ar fi cele legate de demografie (schimbările produse în structura și numărul populației și impactul fluxurilor de migrare) și energie (schimbări climatice, costuri tot mai ridicate ale energiei, creșterea nevoii de securitate energetică), precum și de faptul că Uniunea ca un întreg, trebuie să se preocupe nu numai de presiunile concurențiale exercitate de concurenți mari, cum ar fi SUA sau Japonia, dar, de asemenea, de creșterea de noi coloși economici (Brazilia, Rusia, India, China). Toate acestea sunt "provocări care depășesc granițele naționale, instituționale și sectoriale"⁴. Problemele globale însă, pot da un nou impuls pentru politica regională și de coeziune, creând o serie de noi provocări, cărora trebuie să le facă față. Abordarea acestor noi provocări implică o politică care

^{4***}, *Fourth Report on Economic and Social Cohesion. Growing Regions, Growing Europe, Communication from the Commission*, 2007.

vizează factorii structurali ai competitivității, precum și durabilitatea socială și ecologică, și care promovează restructurarea economiilor regionale prin construirea propriilor dotări specifice fizice, instituționale și de resurse umane. Pentru toate aceste provocări cu impact semnificativ asupra vieții tuturor cetățenilor europeni, instituțiile europene trebuie să găsească soluții politice și financiare care să asigure un răspuns pe măsura provocărilor.

Dezvoltarea regională și locală – îmbinarea creșterii economice și reducerea disparităților geografice – vor fi din ce în ce mai importante în abordarea acestor provocări⁵.

În ceea ce privește țara noastră, unul dintre obiectivele vizate în contextul cooperării transfrontaliere între România și Bulgaria, la nivelul anului 2007, program de cooperare prezentat și analizat pe larg în capitolele următoare ale tezei mele, era plasat pe Dunăre, a cărei importanță ca și coridor pan-european pentru tranzitul de mărfuri dintre Europa Centrală, Europa de Vest, Marea Neagră, regiunea Caucaziană, Asia Centrală și Orientul Mijlociu și Extremul Orient, fusese reconfirmată de Comisia Dunării prin înființarea Coridorului VII și de Guvernul României, prin aprecierea importanței coridorului pentru planul de modernizare a sistemului de semnalizare și a amenajărilor hidrotehnice, a asigurării adâncimii minime de navigație în punctele critice pe toată perioada anului și a întreținerii infrastructurii portuare (baraje, piloni, bazine și zone portuare). Obiectivul era motivat de inexistența unui pod peste Dunăre în sudul regiunii ceea ce îngreuna traficul de frontieră, prin cele două puncte vamale cu Bulgaria (Calafat – Vidin și Bechet – Oreahovo), tranzitul făcându-se exclusive cu bacul (în medie, tranzitul fluvial durează 2-3 ore), ceea ce creaa mari întârzieri și dificultăți operatorilor de transport de mărfuri și turiștilor. Actualmente, prin programul de cooperare transfrontalieră dintre cele două țări a fost realizat un al doilea pod peste Dunăre, care conectează orașele Calafat și Vidin, pod deschis traficului feroviar și rutier în 14 iunie 2013⁶.

Ambele țări, atât România, cât și Bulgaria, și-au stabilit o anumită poziție față de politica de coeziune a Uniunii Europene⁷, fixându-și mai multe orientări și aspecte legate de aceasta,

⁵ ***, *Politica de Coeziune, provocări și aspecte*, Parlamentul European, Departamentul Tematic B, Politici Structurale și de Coeziune, 2009, disponibil la <http://www.europarl.europa.eu/studies>, consultat la data de 01.09.2013

⁶ Cofinanțat de FEDER, începând din 2013, noul pod se adăugă singurului punct de legătură dintre România și Bulgaria. Acest proiect reprezintă un avans major atât pentru transportul, cât și pentru comerțul dintre zona Balcanilor și restul Uniunii Europene.

⁷ La data de 27 septembrie 2007, comisarul european Danuta Hübner a lansat o sesiune de consultări publice, cu ocazia celui de-al 4-lea Forum European privind Politica de Coeziune. Scopul acestei acțiuni a fost identificarea pozițiilor oficiale ale Statelor Membre ale Uniunii Europene în privința viitorului Politicii de Coeziune, a modalității în care aceasta se poate adapta la noile provocări și cum poate fi îmbunătățită pentru a-i maximiza impactul.

orientări după care s-au ghidat și de care au ținut seama atunci când și-au fixat obiectivele și și-au stabilit tipurile de strategii privind fondurile structurale și de coeziune, în raport cu nivelul lor de dezvoltare și cu opțiunile politice ale guvernelor lor, pentru perioada de programare 2007-2013⁸.

A doua parte este construită în jurul conceptului de cooperare transfrontalieră așa cum este el implementat în Europa cât și în România, în primul rând ca analiză generală asupra implicațiilor acestuia, prezentând aici principiile, specificul, modul de funcționare și evoluția sa în timp, cât și cadrul legal al acestui nou obiectiv al politicii de coeziune europeană. M-am oprit cu precădere la o prezentare în detaliu a PCT RO-BG⁹, oferind detalii semnificative despre obiectivele programului, despre structurile implicate, atât în țara noastră, cât și în Bulgaria, despre axele prioritare, resursele financiare și modul de funcționare a programului.

Cooperarea transfrontalieră vizează toate tipurile de activități ale comunităților locale și regionale, incluzând aici dezvoltarea economică, amenajarea teritoriului, urbanism, turism și recreere, instruire, transport, protecția mediului, etc.

Programele aferente acestui tip de cooperare acoperă o varietate de regiuni frontaliere: unele lucrează cu zonele maritime, altele cu frontierele terestre interne ale UE sau cu frontierele comune cu țările candidate. Marea majoritate a programelor sunt bilaterale, dar unele programe constă în mai mult de două țări vecine (exemplu: programul Sud Baltic).

Cât despre finanțare, aceasta este acordată cu condiția ca organizațiile din ambele părți ale frontierei, precum autoritățile regionale, universitățile și IMM-urile, să colaboreze la implementarea unor proiecte legate de nevoile regiunii de frontieră. Reprezentanți ai regiunilor colaboratoare, ministere tematice și alți parteneri locali se întâlnesc regulat și decid care dintre proiecte vor fi susținute și finanțate¹⁰.

Această structură unică este menită să conducă la o colaborare sustenabilă care va continua mult după ce programul se va încheia.

⁸ John Bachtler, *A strategic Approach to Cohesion: The Development Planning of UE Member States*, în Second National Development Conference, Atena, 2005, disponibil la

<http://www.hellaskps.gr/programper4/files>, consultat la data de 02.09.2013

⁹ Programul de Cooperare Transfrontalieră România-Bulgaria

¹⁰ ***, Ministerul Dezvoltării Regionale și Turismului, *Finanțare Europeană pentru Proiecte de Cooperare Teritorială, Obiectivul Cooperare Teritorială în România*, disponibil pe

http://www.mdrt.ro/userfiles/cte_info_prezentare_generala.pdf, consultat la data de 05.04.2012

În momentul de față, există 53 de programe de cooperare transfrontalieră legate de frontierele interne ale UE, programe cofinanțate în proporție de până la 85% de Fondul european de dezvoltare regională (FEDR). Există alte 10 programe de cooperare axate pe frontierele externe ale UE cu țări candidate sau potențial candidate (Croatia, Serbia, Bosnia și Herțegovina, Muntenegru, Albania și Turcia) care sunt finanțate atât de FERD (pentru partenerii UE), cât și de Instrumentul de asistență pre-aderare (pentru țările care nu sunt parteneri ale UE).¹¹

Între acestea, se numără și Programul de Cooperare Transfrontalieră România – Bulgaria, care este unul dintre Programele Operaționale pentru perioada 2007–2013, derulate în cadrul Obiectivului „Cooperare Teritorială Europeană” al politicii de coeziune a Uniunii Europene. Prezentul Program de Cooperare Teritorială Europeană Transfrontalieră este primul program care se adresează zonei de graniță dintre România și Bulgaria ca frontieră internă a UE, după aderarea acestor state la Uniunea Europeană la 1 ianuarie 2007. Este primul program elaborat pe baza principiilor și cerințelor Fondurilor Structurale, deoarece aria transfrontalieră a devenit eligibilă pentru a primi asistența financiară din Fondul European pentru Dezvoltare Regională, în cadrul Obiectivului Cooperare Teritorială Europeană. De asemenea, este primul program care tratează regiunea transfrontalieră ca pe un întreg, fără a distinge apartenența la una din cele două țări vecine.

Scopul programului este de a încuraja și întări cooperarea din cadrul zonei de graniță a celor două state vecine, România și Bulgaria, prin intermediul unor activități comune care conduc la interconectarea teritoriilor și desigur la promovarea unei dezvoltări sociale și economice coerente, corelate și durabile a respectivei regiunii de graniță.

Programul sprijină dezvoltarea zonelor de graniță eligibile, atât din România, cât și din Bulgaria. El urmărește să creeze o „punte” între cele două țări, cu scopul de a sprijini regiunile de graniță în vederea rezolvării problemelor similare de dezvoltare, prin colaborare și prin promovarea unor soluții comune. Astfel, granița, în loc să despartă regiunile de pe cele două maluri ale Dunării, le va uni.

¹¹*European Territorial Cooperation. Building Bridges between people.*, disponibil pe http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/presenta/territorial2011/etc_book_en.pdf, consultat la data de 05.04.2012

Programul promovează o cooperare integrată durabilă în zona de frontieră, concentrându-se pe dimensiunea strategică a dezvoltării teritoriale transfrontaliere europene care implică și de pe urma căreia beneficiază comunitățile locale. Aceasta se va realiza prin alăturarea comunităților din aria eligibilă a programului și implicarea lor în activități economice, sociale și de protecție a mediului.

Obiectivul strategic general al programului de cooperare transfrontalieră este de a aduna oamenii, agenții economici și comunitățile din cadrul zonei de graniță româno - bulgară pentru a dezvolta în comun zona de cooperare, prin intermediul utilizării în comun a avantajelor umane, naturale și de mediu și a resurselor.

Aria eligibilă a Programului de Cooperare Transfrontalieră România-Bulgaria

Sursa: *Programul Operațional de Cooperare Transfrontalieră România-Bulgaria 2007-2013*, <http://www.cbcrromaniabulgaria.eu/index.php?page=documente-publicatii>

Programul este concentrat asupra întăririi legăturilor de colaborare dintre comunitățile aflate în zona de frontieră, cu scopul de a stabili parteneriate prin care scopurile comune să poată fi atinse. Ca urmare, principalul indicator al succesului este numărul și calitatea rețelelor, legăturilor și proiectelor. Acestea vor fi măsurate la sfârșitul programului.

Programul urmarește ca până în anul 2015¹²:

- să fie stabilite 385 de parteneriate și rețele transfrontaliere pentru dezvoltarea comună a zonei de colaborare;
- să fie active 40 de parteneriate permanente și rețele transfrontaliere stabilite între comunitățile de graniță;
- 70% dintre proiectele finanțate să respecte două din cele patru criterii „comune”: dezvoltare comună, implementare comună, personal comun, finanțare comună;
- 20% din proiectele finanțate să respecte trei dintre criteriile menționate mai sus;
- 10% din proiectele finanțate să îndeplinească toate cele patru criterii menționate mai sus;
- 39 de proiecte să contribuie la îmbunătățirea accesului la transport, rețele ICT și servicii;
- 150 de proiecte să încurajeze și să îmbunătățească protecția și managementul comun al mediului.

Axele prioritare ale Programului

Potrivit obiectivelor sale, programul este împărțit în patru axe prioritare¹³:

Axa prioritară 1: Accesibilitate – Îmbunătățirea mobilității și a accesului la infrastructura de transport, informații și comunicații în regiunea transfrontalieră

Axa prioritară 2: Mediu – Utilizarea durabilă și protejarea resurselor naturale și de mediu precum și promovarea unui management eficient al riscului în zona transfrontalieră

Axa prioritară 3: Dezvoltare economică și socială - Dezvoltarea economică și coeziunea socială prin identificarea și consolidarea în comun a avantajelor comparative ale zonei

Axa prioritară 4: Asistență Tehnică, va oferi asistența generală a Programului pentru pregătirea proiectelor, managementul și implementarea programului, publicitatea și evaluarea programului.

^{12***}, *Ghidul Complet al Fondurilor Structurale*, 2010, disponibil pe www.euredirect.ro., consultat la data de 30.05.2012

¹³ *Programul Operațional de Cooperare Transfrontalieră România-Bulgaria 2007-2013*, disponibil pe <http://www.cbromanibulgaria.eu/index.php?page=documente-publicatii>, consultat la data de 14.09.2012

Bugetul total al Programului este de 262,003,540.18 Eur (prețuri curente) pentru perioada 2007-2013, programul fiind cofinanțat de către Comisia Europeană și de către statele membre implicate în program. Bugetul este calculat comun pentru statele participante și nu este defalcat pe țări membre. Contribuția și totodată sprijinul Comisiei Europene (Fondul European de Dezvoltare Regională) nu a depășit niciodată 85% din totalul cheltuielilor aferente acestui program.

Un total de 217,823,757 Eur (83%) din FEDR a fost disponibil pentru proiectele eligibile pe parcursul perioadei de implementare, iar co-finanțarea națională publică a fost de 42,611,452.13 Eur (16%), iar co-finanțarea națională privată a fost de 1,568,331.05 Eur (1%).

O întrebare este inerentă atunci când abordăm subiectul cooperării transfrontaliere și al cărei răspuns ar putea aduce îmbunătățiri semnificative în implementarea acestui gen de programe: ***care sunt condițiile necesare pentru a avea o cooperare transfrontalieră de succes?***

Implementarea cu succes a unui acord de cooperare necesită refacerea ”punților” de legătură acolo unde statele au ridicat istoric bariere politice și instituționale, stabilirea limitelor și obiectivelor pentru o zona de proiect, care să reflecte un angajament politic comun pe ambele părți ale graniței și care să ofere o oportunitate de a dezvolta noi forme de interdependență și de a stabili noi legături economice, culturale și sociale dintre partenerii locali de pe ambele părți ale frontierei.

În lansarea aranjamentele lor, comunitățile și autoritățile locale, prin urmare, trebuie să se confrunte cu un efect de frontieră veritabil (diferențele legislative, diferențe în costurile forței de muncă, prețurile terenurilor și al proprietăților și așa mai departe), care generează atât impuls cât și tensiuni în relațiile transfrontaliere. Un angajament politic puternic în comun de către aleșii locali de pe ambele părți ale frontierei este o condiție esențială pentru acest gen de cooperare. Acesta trebuie să fie susținut de o echipă tehnică comună responsabilă de gestionarea acordului transfrontalier, în vederea stabilirii de obiective comune, care să conducă la proiecte practice care îndeplinesc nevoile și așteptările oamenilor care trăiesc în zonele transfrontaliere. Acest aranjament trebuie să fie pe termen lung, care să ducă nu numai la o strategie comună, de exemplu, sub forma semnării unei hârtii, dar, de asemenea, la elaborarea de proiecte comune bazate pe o cultură de lucru comună și care oferă oportunitatea de a compensa diferențele în ceea ce privește aspectele organizatorice și operaționale, limbile de lucru și culturi administrative și politice.

Astfel, o importantă pre-condiție a promovării unei dezvoltări transfrontaliere eficiente o constituie stabilirea unui parteneriat transfrontalier, secondat de un acord formal. Acest parteneriat trebuie să fie dezvoltat în profunzimea sa maximă, incluzând autoritățile locale, regionale și naționale, precum și reprezentanți ai societății civile și ai lumii de afaceri. Componenta și funcționarea acestui parteneriat este diferită de la regiune la regiune, reflectând diferențele de structuri, competențe și tradiții și va trebui să implice, în modalități adecvate, parteneri sociali și alte organisme relevante. Acest parteneriat trebuie să fie dezvoltat din faza de început, de elaborare a strategiei comune, până la implementarea activităților. Un astfel de parteneriat asigură un cadru real pentru o unire a eforturilor de promovare a unei strategii cu un caracter vădit transfrontalier.

Pentru a coopera este important a se cunoaște mai bine vecinul împreună cu diferitele lui structuri politice, economice, sociale, culturale. Care sunt diferențele, de exemplu, între un "Consilier de stat" elvețian sau unul francez? Ce se poate spune despre diferitele denumiri date responsabilului unei colectivități locale: primar, președinte, responsabil sindical, burgmaistru? A se cunoaște mai bine vecinul este și o condiție pentru a-l aprecia mai mult și pentru a dezvolta cu el un adevărat parteneriat¹⁴.

Prima sarcină a cooperării transfrontaliere este de a conveni asupra unui perimetru de lucru, care va rezulta din perimetrul diferitelor comunități și autoritățile de pe ambele părți ale frontierei. În ceea ce privește partenerii de cooperare, în această fază inițială, ideea este de a adopta o abordare cuprinzătoare, luând în considerare parametri cum ar fi suportul politic (care susține anumite aspecte ale acordului) și aspecte juridice (puteri de care se bucură fiecare nivel al comunităților locale și Autorităților).

Odată perimetrul stabilit, o denumire comună trebuie să fie găsită pentru zona transfrontalieră, astfel încât să poată fi identificată în mod clar de către rezidenți, state, organismele europene și alte domenii de cooperare.

A doua sarcină pe care partenerii trebuie să o efectueze, sau să încerce să o realizeze, este de a formula obiective și proiecte comune care satisfac nevoile transfrontaliere și așteptările identificate în respectiva zonă.

O politică locală, pentru a fi eficace, cere o adevărată cooperare transfrontalieră, în anumite domenii. Instituțiile transfrontaliere existente aprofundează, în marea lor majoritate,

^{14***}, Concil of Europe, *Practical Guide to Transfrontier Co-operation*, 2006, pp.27-34.

atât această categorie de reacții cât și pe cea a concertării. Aceste experiențe transfrontaliere scot în evidență faptul că numai soluțiile adoptate în comun răspund în mod real problemelor similare trăite de colectivitățile și populațiile aflate de o parte și de alta a frontierelor. Întâlnirile transfrontaliere cu diferiți actori de pe ambele părți ale frontierei constituie un important pas în inițierea unei strategii transfrontaliere. Stabilirea consensului între diferiți actori de pe ambele părți ale frontierei este un proces complicat, dar extrem de important întru asigurarea rezultativității și eficienței strategiilor transfrontaliere. Principalele trei mari grupuri implicate în procesul de dezvoltare care pot aduce beneficii pentru întreaga comunitate sunt sectorul public, sectorul privat și societatea civilă¹⁵.

Cam aceste pot fi, bineînțeles mai putând fi identificate și altele, unele dintre cele mai importante condiții în vederea constituirii unei cooperări transfrontaliere reușite.

Vom vedea, prin analiza *on-going a PCT RO-BG*, pe care voi încerca să o realizez în capitolul următor, în ce măsură aceste condiții au fost respectate și îndeplinite în implementarea acestui program de cooperare transfrontalieră.

A treia parte a tezei este dedicată exclusiv evaluării îndeplinirii indicatorilor de către PCT RO-BG, pornind de la modelul de evaluare a programelor și politicilor europene și a puținelor exemple de evaluare a cooperării transfrontaliere în Europa¹⁶, explicând ce înseamnă defapt o evaluare a acestor programe, de câte tipuri este evaluarea, metodele prin care se realizează evaluarea, ajungând în cele din urmă la stadiul de evaluarea a PCT RO-BG.

Într-o secțiune specială am elaborat un mecanism de analiză *on-going* privind implementarea proiectelor până la data de referință¹⁷, având ca obiectiv răspunsul la întrebarea dacă acestea corespund și în ce măsură, apelurilor și programului. O secțiune aparte este dedicată analizei financiare a programului, urmărind aici situația fondurilor (alocare, absorbția fondurilor și utilizarea acestora).

După abordările teoretice și contextuale din primele 2 capitole, realizate în urma consultării bibliografiei interne, dar mai ales internaționale în materie de politică de coeziune și

¹⁵ *Ibidem.*

¹⁶ Intact, Ernst & Young, Gea Consulting Strategy, etc.

¹⁷ 21 iunie 2013.

cooperare teritorială europeană¹⁸, a bazei de date a Institutului de Studii Euroregionale¹⁹, a legislației internaționale și interne în domeniu, a documentelor oficiale, studii de specialitate, statistici, anexe) și a surselor online, precum siturile oficiale ale programelor de cooperare, pentru realizarea analizei *on-going* a PCT RO-BG, din capitolul al treilea al tezei mele, pentru o perioadă de 6 luni, am întreprins o cercetare în țara vecină, Bulgaria. Prin bunăvoința universității New Bulgaria University din Sofia, care mi-a asigurat un stagiu de mobilitate academică în cadrul "Centre of Social Practices", sub coordonarea domnului profesor Evgenii Dainov, am avut ocazia să consult mai multe surse bibliografice și baze de date, puse la dispoziție de biblioteca universității și să realizez o cercetare la nivelul instituțiilor locale și centrale implicate în implementarea programului de cooperare transfrontalieră, pe latura bulgară, culegând, astfel, date privind numărul organizațiilor care implementează proiecte în cadrul PCT RO-BG (atat din România cât și din Bulgaria). Revenind în țară, sub coordonarea domnului profesor Ioan Horga, având ca model un proiect de evaluare pus la dispoziție de domnia sa, pentru frontiera româno-maghiară a cooperării transfrontaliere, cu toate datele și informațiile adunate, am început realizarea unui studiu de caz și anume o evaluare *on-going* a PCT RO-BG, ca parte integrantă a politicii de cooperare teritorială europeană.

Evaluarea asigură „input-ul” necesar pentru ciclul de viață al programelor europene în mai multe etape²⁰. După momentul în care se realizează evaluarea, vom avea 3 tipuri de evaluare, după cum le vom prezenta mai jos²¹:

În primul rând, momentul în care programul este dezvoltat, o *evaluare ex-ante*, verifică dacă programul este în concordanță cu standardele europene și dacă este relevant, eficient și eficace în conceperea sa. Fără raportul unui evaluator *ex-ante*, nici un program nu poate fi aprobat de către Comisia Europeană.

În al doilea rând, evaluarea este folosită pentru a scoate în evidență progresul înregistrat de către program în vedea atingerii obiectivelor sale și pentru a permite luarea unor decizii strategice în timpul programului (evaluarea interimară sau *on-going*). *Evaluarea on-going*

¹⁸ **Sprijinul teoretico-științific al cercetării** s-a axat pe studierea lucrărilor fundamentale ale specialiștilor în materie de politică de coeziune și cooperare transfrontalieră, cum ar fi: Bachtler J., Baggi M., Bărbulescu I.G., Horga I., Manzella G. P., Mendez C., Neagu S., Ratti R., Ricq C., Roșcovan M., Tarschys D., Zuli Zakar I., etc.

¹⁹ IERS, proiect realizat în urma colaborării dintre Universitatea din Oradea și Universitatea din Debrecen, Ungaria.

²⁰ *Evaluation*, disponibil pe <http://www.interact-eu.net/evaluation/evaluation/264/3914>, consultat la data de 20.07.2013

²¹ Karoly Mike, Dan Sorin Șandor, Raluca Gârboan (Antonie), Bianca Cobârzan (Radu), *op.cit.*, pp.39-41

poate influența atât scopul și selecția programului, cât și implementarea acestuia. Această evaluare se realizează în cea de-a doua etapă a ciclului unui proiect sau program, în timpul implementării. Scopul acestei evaluări este îmbunătățirea designului și a procesului de implementare a unui proiect sau program. Evaluarea *on-going* are elemente comune cu evaluarea formativă în sensul că: urmărește gradul de realizare a obiectivelor până în momentul evaluării, gradul de respectare a calendarului, încadrarea în buget, gradul de utilizare a celorlalte resurse, etc. Prin comparația cu situația inițială, în cursul evaluării interimare, pot fi semnalate anumite schimbări relevante în contextul socio-economic care pot afecta programul. Tot în cursul evaluării interimare trebuie sesizată orice deviere de la normele europene în furnizarea de bunuri și servicii.

Nu în ultimul rând, evaluarea poate trage anumite concluzii și lecții din implementarea programului și poate evalua rezultatele și impactul său. (*evaluarea ex-post*).²² Evaluarea *ex-post* vizează analiza întregului program în principal din perspectiva rezultatelor comparate cu obiectivele inițiale cât și din perspectiva impactului pe care îl are. Există numeroase elemente comune între evaluarea *ex-post* și evaluarea sumativă. Pe lângă metode de evaluare precum analiza rezultatelor și a impactului, evaluarea *ex-post* mai poate utiliza următoarele metode: benchmarking, analiza cost-beneficiu și cost-eficiență, analiza proceselor și analiza multi-atribut. Scopul evaluării *ex-post* este multiplu: cuantificarea rezultatelor și efectelor intenționate sau nu ale unui program, analiza calitativă și cantitativă a performanțelor, învățarea unor lecții pentru îmbunătățirea managementului unor programe viitoare, compararea performanțelor programului evaluat cu performanțele altor programe similare, etc.

În conformitate cu articolele 47-49 din Regulamentul General, pentru programul de cooperare transfrontalieră România-Bulgaria urmau să fie realizate trei tipuri de evaluări:

Evaluarea ex-ante a fost realizată de un evaluator extern²³ și a inclus de asemenea Evaluarea Strategică de Mediu, realizată în conformitate cu prevederile Directivei 2001/42 privind evaluarea efectelor anumitor planuri și programe asupra mediului înconjurător.

²²***, *Practical Handbook for Ongoing Evaluation*, disponibil pe <http://wiki.interact-eu.net/display/pc/0.+Practical+Handbook+for+Ongoing+Evaluation+Contents>, consultat la data de 20.07.2013

²³ Evaluarea ex ante a fost efectuată în concordanță cu articolul 47 (2) din Regulamentul General. Ca urmare a unei licitații, consorțiul condus de IDC, Franța, a fost selectat să efectueze evaluarea. Evaluarea a urmat metodologia prezentată în Documentul de Lucru privind Evaluarea Ex Ante (Comisia Europeană, August 2006), așa cum este menționat în Termenii de Referință ai evaluării.

*Raportul Final de Evaluare ex-ante pentru Programul Operațional de Cooperare Transfrontalieră (Obiectivul Cooperare Teritorială Europeană) România – Bulgaria 2007 – 2013*²⁴ este documentul ce reprezintă evaluarea realizată de către evaluatorul ex-ante (IDC) special pentru programul de Cooperare Transfrontalieră (Obiectivul Cooperare Teritorială Europeană) România – Bulgaria 2007 – 2013.

Evaluarea *ex-ante* a fost realizată în urma unui proces derulat în comun cu Ministerul Dezvoltării Lucrărilor Publice și Locuințelor din România și cu alte părți interesate.

Evaluatorului i s-a cerut să evalueze următoarele aspecte:

- Analiza socio-economică și măsura în care principalele disparități identificate au fost bine ierarhizate;
- Relevanța strategiei propuse pentru nevoile identificate;
- Justificarea economică, concordanța generală și coerența strategiei;
- Concordanța strategiei cu politicile naționale și regionale și cu Orientările Strategice Comunitare;
- Rezultatele și efectul așteptat;
- Sistemul de implementare propus.

Evaluarea *ex-ante* s-a bazat pe diferențele semnificative dintre Bulgaria și România, cu referire la stadiul de dezvoltare al diferitelor domenii și totodată al diferențelor de dezvoltare pe componentele economice și sociale. Însă aceste diferențe pot să se modifice pe parcursul implementării unui program, de aceea **evaluarea *on-going*** vine și suplinește aceste evoluții.

Potrivit *Handbook for Ongoing Evaluation*, există mai multe direcții în procesul de evaluare²⁵ : evaluarea performanțelor programului în întregime sau în termeni de calitate, eficacitate și consistență a managementului și a implementării programului ; implementarea programului în concordanță cu prioritățile comunitare și naționale și pentru a verifica dacă există suficiente informații legate de atingerea obiectivelor programului ; atitudinea pro-activă sau non-activă a decidenților și a organizațiilor implicate; obținerea sugestii sau păreri obiective în legătură cu lucrurile care pot fi îmbunătățite în vederea asigurării unui nivel înalt al capacității de absorbție al fondurilor europene ; argument pentru schimbările strategice sau deciziile strategice în cadrul programului ; modul de alocare a bugetului în funcție de priorități, selecția programului și performanța , investigarea nevoile programelor viitoare cu referire la conținut sau organizare.

²⁴ ***,*Evaluare ex-ante pentru Programul Operațional de Cooperare Transfrontalieră (Obiectivul Cooperare Teritorială Europeană) România-Bulgaria – 2007-2013, Raport Final*, aprilie 2007, disponibil pe http://www.mdrl.ro/documente/coop_teritoriala/granite_interne/ro_bg/raport_final_ex_ante.pdf, consultat la data de 22.07.2013

²⁵<http://wiki.interact-eu.net/pages/viewpage.action?pageId=23756928>, consultat la data de 02.08.2013

Pornind de la aceste date, în cercetarea pe care am întreprins-o cu referire programul de cooperare transfrontalieră România-Bulgaria 2007-2013, m-am axat pe :

- a) evaluarea îndeplinirii obiectivelor cuprinse în program ;
- b) concordanța lor cu prioritățile comunitare și naționale ;
- c) modul în care în procesul de implementare a programului s-au respectat alocările bugetare pe priorități și măsuri ;
- d) stadiul de implementare al proiectelor la nivelul datei de referință.

Astfel, am urmărit pe parcursul cercetării mele, cu precădere, rapoartele anuale de implementare ale PCT RO-BG, care au însemnat defapt baza analizei mele, puse la dispoziție de Ministerul Dezvoltării Regionale și Turismului(actualmente Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice) ca Autoritate de Management , cu scopul de a vedea dacă există o convergență cu programul multianual (daca au intervenit mutații, modificări, etc.). Deasemenea, un alt document de referință al analizei mele este rezumatul executiv al evaluării intermediare a PCT RO-BG, realizate în anul 2011 de Geo Consulting Strategy.

Totodată, o altă metodă de cercetare a constat în analiza cantitativă și calitativă proiectelor depuse cronologic și pe axe, de România și Bulgaria, pentru a vedea dacă aceste proiecte depuse corespund conținutului programului. Am urmărit aici evoluția indicatorilor – progresul fizic – indicatorii realizați fata de indicatorii programați. Având in vedere ritmul de realizare, se poate aprecia calitativ daca sunt sau nu sunt sanse de indeplinire până la finalul perioadei de implementare a programului.

Un alt ”punct-cheie” al analizei mele a fost urmărirea evoluției programului din punct de vedere financiar, care arată nivelul de absorbtie și perspectivele de a cheltui banii. Aici am analizat raportul dintre resursele alocate/ totalul apelurilor lansate/totalul fondurilor contractate/totalul fondurilor rambursate, făcând o analiză pe ani a fondurilor alocate acestui program.

Evaluarea *ex-post* va fi realizată de către Comisie, în strânsă colaborare cu România și Bulgaria, în conformitate cu articolul 49, paragraful 3 din Regulamentul General.

Am încheiat cercetarea mea cu analiza proiectelor depuse, aflate încă în desfășurare sau deja finalizate, prezentând cele mai importante domenii de colaborare și câteva dintre cele mai relevante proiecte (în anexe) și concluzionând cu principalele probleme cu care s-a confruntat programul:

1. *Lipsa de conștientizare și identitatea regională*
2. *Structură economică similară pe ambele părți ale frontierei*
3. *Finanțarea UE nu ajunge acolo unde este cea mai mare nevoie*
4. *Lipsa unei infrastructuri adecvate pentru a depăși barierele geografice*
5. *Lipsa accesului la spațiul Schengen*
6. *Lipsa experienței, de ambele părți ale Programului, în atragerea și administrarea Fondurilor Structurale²⁶*
7. *Nivelul insuficient de cunoștințe despre specificitățile programului, al echipei de management în timpul punerii în aplicare a proiectelor contractate.*
8. *Întârzieri în ceea ce privește contractarea proiectelor selectate*
9. *Legislația statelor partenere și necunoașterea reciprocă a acesteia, la un nivel suficient.*

Ultima parte a tezei este dedicată prezentării concluziilor la care am ajuns în urma elaborării acestei teze de doctorat. După ce am prezentat evoluția PEC a UE și am analizat cu precădere, unul dintre obiectivele sale majore și anume, politica de cooperare teritorială, axându-mă în ultimul capitol pe una dintre cele trei ramuri ale sale, cooperarea transfrontalieră, după ce am făcut, printr-un studiu de caz, o analiză a PCT RO-BG 2007-2013 și am văzut modul în care acesta a fost implementat în țara noastră și țara vecină, Bulgaria, după ce i-am urmărit evoluția financiară și am încercat să vedem în ce măsură această cooperare și-a atins obiectivele și s-a încadrat în POR, m-am oprit acum asupra unui aspect deloc de neglijat în prezent și anume viitorul politicii de cooperare teritorială în Uniunea Europeană, modul în care aceasta, prin ”cei trei piloni”²⁷ ai săi poate evolua și își poate aduce și pe mai departe aportul la dezvoltarea și armonizarea relațiilor dintre statele-membre ale UE, la coeziunea economică, socială și teritorială a acesteia.

Fiind prea devreme pentru a formula concluzii asupra perioadei actuale de programare, 2007-2013, este totuși de menționat faptul ca tranziția la această perioadă a fost destul de scurtă și se exprimă dorința, la nivelul UE, ca pentru următoarea perioadă de programare, Comisia Europeană să aibă pregătite din timp regulamentele. De aceea, acest subiect preocupă la ora actuală șefii de state, membre ale UE și responsabilii cu politicile Uniunii Europene, care au trasat deja primele direcții ale următoarei perioade, 2013-2020. În acest sens, miniștrii responsabili de amenajarea teritoriului și de dezvoltarea teritorială, în cooperare cu Comisia Europeană și cu

²⁶***, *Annual Implementation Report 2009 for the Romania-Bulgaria Cross-Border Cooperation Programme 2007-2013*, p.23

²⁷ Cooperarea Transfrontalieră, Cooperarea Interregională și Cooperarea Transnațională.

acordul Comitetului Regiunilor, au revizuit Agenda teritorială lansată în 2007 și au căzut de acord asupra noii Agende teritoriale a Uniunii Europene 2020 (AT2020).

Putem concluziona din cele de mai sus și din contextul actual cunoscut, faptul că Politica de Cooperare Teritorială va continua să fie și în viitor, cel puțin cel apropiat și mediu, o ramură importantă în cadrul PCES a Uniunii Europene. Și acest lucru reiese din eforturile din ce în ce mai mari depuse pentru îmbunătățirea și creșterea eficienței acestei politici. Deja exista o experiență bogată legată de această politică. În continuare rămâne să se înțeleagă mai bine rezultatele, efectele și capacitatea acesteia de a îndeplini obiectivele de coeziune teritorială. Această politică este foarte complexă, în special datorită multitudinii actorilor implicați în aplicarea ei: de la nivel european până la nivel local; și datorită sumelor ce trebuie întrebuințate. PCT depinde foarte mult de condiția economică a statelor membre și regiunilor lor, de contextul economic mondial, precum și de rezultatele ce se doresc și cele care se văd sau nu se văd din perioadele anterioare. Dacă în ultima perioadă cei mai importanți factori ce au influențat această politică au fost datorate noilor state ce au aderat într-un număr foarte mare, și au schimbat parametrii luați în considerare în cadrul UE, în perioada următoare foarte important va fi contextul internațional, cu problemele pe care le ridică. Cum foarte multe lucruri se schimbă într-un ritm destul de rapid, PCT trebuie să țină pasul cu aceste schimbări, pentru ca obiectivele să fie îndeplinite iar rezultatele să nu fie compromise...

BIBLIOGRAFIE

Academic papers and books

1. Angelescu Coralia, Stănescu Ileana, *Politici de creștere economică*, Editura Economică, București, 2004
2. Aykac Aygen, *Transborder regionalization: an analysis of transborder cooperation structures in Western Europe within the context of European Integration and decentralization towards regional and local governments*, Sindelfingen: Libertas- Europäisches Institut, 1994
3. Aldecoa Luzarraga Francisco, Llorente Mercedes Guinea, *Europa viitorului. Tratatul de la Lisabona*, Editura Polirom, Iași, 2011
4. Allum Nick.C, Bauer Martin W., G. Gasgell - *Quality, Quantity and Knowledge interests, Avoiding confusion in Bauer and Gasgell, Qualitative research*, London, Sage, 2000
5. Androniceanu Armenia, Popescu Irina, Abăluță Oana, "Impactul integrării României în Uniunea Europeană asupra coeziunii sociale și principalele delimitări conceptuale", în *Administrație și Management Public*, Nr. 2, București, 2004
6. Avram Cezar, Radu Roxana, Pirvu Gheorghe, Gruescu Ramona , *Romania si exigentele integrarii europene*, Editura Alma, Craiova, 2007
7. Bakk, Miklos, Benedek, Jozsef., *Politicile regionale în România*, Iasi, Polirom, 2010
8. Bachtler John, "A strategic Approach to Cohesion: The Development Planning of UE Member States", în *Second National Development Conference*, Atena, 2005
9. Bachtler John, Carlos Mendez și Fiona Wishlade, "Ideas for Budget and Policy Reform: Reviewing the Debate on Cohesion Policy 2014+", în *European Policy Research Papers*, No. 67, European Policies Research Centre, University of Strathclyde, Glasgow, 2009
10. Bachtler John, Fiona Wishlade, „From Building Blocks to Negotiating Boxes: The Reform of EU Cohesion Policy”, în *European Policy Research Papers*, No. 57, European Policies Research Centre, University of Strathclyde, Glasgow, 2005
11. Bachtler John, Fiona Wishlade, "Searching for Consensus: The Debate on Reforming EU Cohesion Policy", în *European Policy Research Papers*, No 55, European Policies Research Centre, University of Strathclyde, Glasgow, 2004
12. Bachtler John, Sandra Taylor, "The added value of the Structural Funds", în *IQNet Special Paper*, European Policies Research Centre, University of Strathclyde, 2003
13. Bachtler John, Fiona Wishlade și Carlos Mendez , "New Budget, New Regulations, New Strategies: The 2006 Reform of EU Cohesion Policy", în *European Policy Research Papers*, No. 63, European Policies Research Centre, University of Strathclyde, Glasgow, 2007
14. Bachtler John, Grzegorz Gorzelak, "Reforming EU Cohesion Policy", in *Policy Studies*, Vol. 28:4, 2007
15. Bal Ana, Luțaș Mihaela, Jora Octavian, Topan Vladimir, *Scenarii privind evoluțiile comunitare în domeniul competitivității, politicii de coeziune și politicii de dezvoltare regională*, Institutul European din România – Studii de strategie și politici (SPOS 2007), Studiul Nr.1, București, 2007
16. Bărbulescu Iordan Gheorghe, Alice Iancu, Oana Andreea Ion, Nicolae Toderaș, "Tratatul de la Lisabona. Implicații asupra instituțiilor și politicilor românești", în *Studii de Strategie și Politici*, SPOS-2010, Studiul nr. 1, București, 2010
17. Iordan Gheorghe Bărbulescu, Oana Ion, Nicolae Toderaș, *Coordonarea afacerilor europene la nivel național. Mecanisme de colaborare între Guvern și Parlament în domeniul afacerilor europene. Studiu comparativ în statele membre UE*, Institutul European din România, București, 2013

18. Bărbulescu Iordan Gheorghe, *Uniunea Europeană – aprofundare și extindere: de la Comunitățile Europene la Uniunea Europeană*, Editura Trei, București, 2001
19. Bărbulescu Iordan Gheorghe, *Uniunea Europeană: Politicile extinderii*, Editura Tritonic, București, 2006
20. Beugelsdijk Maaïke, Sylvester Eijffinger, "The effectiveness of Structural policy" în *The European Union: an empirical analysis for the EU15 in 1995-2001*, în *Journal of Common Market Studies*, Vol. 43, No. 1, 2005
21. Bollen Frank, Hartwig Ines, Phedon Nicolaides, *EU Structural Funds beyond Agenda 2000. Reform and Implication for Current and Future Member States*, European Institute of Public Administration, 2000
22. Boira Josep Vicent, *Les euroregions. La cooperació regional a Europa. Acords interregionals i la nova política de cohesió territorial*. València: Institut Ignasi Villalonga d'Economia i Empresa, 2004
23. Bouroșu Alina, Teza doctorală cu tema *Politică Europeană de Coeziune. Probleme, soluții și perspective ale sistemelor de management. Analiză comparativă*, SNSPA, 2010
24. Bradley John, Untiedt Gerhard., "The Future of EU Cohesion Policy in a Time of Austerity" International Evaluation Conference Vilnius, Lithuania, 2011
25. Bulmer Simon, Paterson West, *The Federal Republic of Germany and the European Community*, London, Allen and Unwin, 1987
26. Cărmăciuc Diana, Csuros Gabriela, Domocoș Carmen, Horga Ioan, Miheș Cristian, Pătrăuș Mihaela, Ursuța Mircea, Zănea Mariana, *Stadiul Actual al Reglementărilor naționale și comunitare în domeniul Cooperării Transfrontaliere*, Editura Primus, Oradea, 2009
27. Cerchez Mirela, *Politicile Publice, Succes sau eșec, Un ghid al modelelor de evaluare*, Iași, Institutul European, 2012
28. Csorba, Lúcia. "Dezvoltare regională durabilă", în *Revista de comerț*, v. 7, nr. 7, București, 2006
29. Cucu Anca-Adriana, "Enhancing the Performance of Cross Border Cooperation Governance through Legal Community Instruments: the Case of the European Group of Territorial Cooperation (EGTC)" în Ioan Horga, Adrian Claudiu Popoviciu, *European Union between the Constraint of the Borders and Global Competition*, Oradea, Editura Universității din Oradea, 2011
30. Dascălu Roxana Maria, Bărgăoanu Alina, „Regional and Cohesion Policy – Insights into the role of the partnership principle in the New Policy Design”, în Ioan Horga, Iordan Gheorghe Bărbulescu, Adrian Ivan, Mykolia Palinchak și Istvan Suli-Zakar, *Regional and Cohesion Policy - Insights into the role of the partnership principle in the New Policy Design*, Editura Universității din Oradea, Oradea, 2011
31. Davoudi Simin, *Humboldt discussion held on 7/12/2010*, la Radboud University din Nijmegen, 2010
32. Dărăban Mihaela, "From Competition to Cross Border Cooperation", în Ioan Horga, Adrian Claudiu Popoviciu, *European Union between the Constraint of the Borders and Global Competition*, Oradea, Editura Universității din Oradea, 2011
33. Delanty Gerard, "Borders in a Changing Europe: Dynamics of Openness and Closure", *Eurotimes*, I, Oradea, 2006
34. Dinu Marin, Cristian Socol, *Mecanisme de convergență și coeziune*, Editura Economică, București, 2005
35. Dogot Cristina Maria, "Euro-regions and permeability of borders, a Romanian perspective", în Ioan Horga, Istvan Suli-Zakar, *Regional Development in the Romanian-Hungarian Cross-Border Space – From National to European Perspective*, Debrecen, 2006
36. Domínguez Castro Luis, Chaire Jean Monnet, "Quelques considérations sur les origines de la coopération transfrontalière en Europe: 1950-1980", *Revista electrònica del Centre de Recerca d'Estudis Catalans*, 2008
37. Dragomir Eduard, Dan Niță [Libertatea de circulație a persoanelor](#), Editura Nomina Lex, București, 2010.

38. Drăgan Gabriela, *Uniunea Europeană între federalism și interguvernamentalism. Politici comune ale UE*, Editura ASE, 2005
39. Durà-Guimerà Antoni, Oliveras González Xavier, *Recent dynamics in European cross-border cooperation: towards a new period?* ,Regional Studies Association Annual International Conference, 2010
40. Ezcurra Roberto, Manuel Rapu, “Regional disparities and national development revisited: the case of Western Europe”, în *European Urban and Regional Studies*, Vol. 13, No. 4, 2006
41. Gonzales Xavier Oliveras, Antoni Dura-Guimerà & Markus Perkmann, “*Las regiones transfronterizas: balance de la regionalización de la cooperación transfronteriza en Europa (1958-2007)*”, Documents d’Anàlisi Geogràfica, 56(1), 2010
42. Georgescu George, „Determinants of increasing EU funds absorption capacity in Romania”, [*Annales Universitatis Apulensis Series Oeconomica*](#), vol. 2, 2009
43. Gherghinescu Oana, Rinderu Paul, Neagoe Băcanu Daniel, „*The development potential of the Romanian economy under the structural funds framework*”,2009.
44. Hahn Johannes, *INTERAACT Newsletter Nr. 06, 20 years of Teritorial Cooperation*, 2010
45. Hanberger Anders, “What is the Policy Problem? Methodological Challenges in Policy Evaluation”, in *Evaluation*, vol. 7 (1),2006
46. Hooghe Liesbet, “EU Cohesion policy and competing models of EU capitalism”, in *Journal of Common Market studies*, Vol.36, No.4, 1988
47. Hooghe Liesbet, *Cohesion Policy and European Integration. Building Multi-level governance*, Clarendon Press Oxford, 1996
48. Horga Ioan, Adrian Claudiu Popoviciu, *European Union between the Constraint of the Borders and Global Competition*, Oradea, Editura Universității din Oradea, 2011
49. Horga Ioan, Iordan Gheorghe Bărbulescu, Adrian Ivan, Mykolia Palinchak si Istvan Suli-Zakar, *Regional and Cohesion Policy - Insights into the role of the partnership principle in the New Policy Design*, Editura Universității din Oradea, Oradea, 2011
50. Horga Ioan, Istvan Suli-Zakar , *Challenges and Perspectives in the Regional and Euroregional Issues in the New Europe*, Institut for Euroregional Studies Oradea-Debrecen, Editura Universității din Oradea, Oradea, 2006
51. Horga Ioan, Istvan Suli-Zakar, *Regional Development in the Romanian-Hungarian Cross-Border Space – From National to European Perspective*, Debrecen, 2006
52. Horga Ioan, *Constructie Europeană. Tradiție, Realitate, Perspectivă*, Editura Universității din Oradea, Oradea, 1998
53. Horga Ioan, Istvan Suli-Zakar, *Cross-Border Partnership, with special regard to the Hungarian-Romanian-Ukrainian Tripartite Border*, University of Debrecen Press, University of Oradea Press, 2010
54. Ioan Horga, Mircea Brie, “*Europe between Exclusive Borders and Inclusive Frontiers*” Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Series Europaea, 2010
55. House Ernst R., “*Democracy and Evaluation*”, in *Evaluation*, vol. 12 (1), 2006
56. Houtum, van Henck, *The Development of Cross-border Economic Relations: a theoretical and empirical study of the influence of the state border on the development of cross-bordereconomic relations between firms in border regions on the Netherlands and Belgium.*,Tilburg: Center, 1998
57. Huba(Ștefănescu) Cătălina Carmen, „Fondurile Structurale si de Coeziune din Uniunea Europeană și utilizarea acestora în instituțiile de ordine public.,” în Conferința internațională *Inovație financiară și competitivitate în Uniunea Europeană*, București, 2008
58. Ilie Alexandru, Drugaș Daniela, ”Charpatian Euroregion and the European Union External Frontier.Aspects of Political Geography” în Ioan Horga, Istvan Suli-Zakar, *Regional Development in the Romanian-Hungarian Cross-Border Space – From National to European Perspective*, Debrecen, 2006
59. Ilieș Alexandru, *Elemente de Geografie politică- Note de curs*, Oradea, Editura Universitatii din Oradea, Oradea, 2006

60. Iliș Alexandru, *Euroregiunile*, Editura Universitatii din Oradea, Oradea, 2002
61. Iliș Alexandru, *România. Euroregiuni*, Editura Universității din Oradea, Oradea, 2004
62. Ivan, Adrian Liviu *Statele Unite ale Europei. Uniunea Europeană între supranaționalism și interguvernamentalism*, Editura Institutului European, Iași, 2007
63. Ivan Adrian Liviu –*Uniunea Europeană: proiecte, guvernare și dezvoltări instituționale, De la planul de unitate europeană a lui Pierre Du Bois la Tratatul de instituire al unei constituții pentru Europa*, Editura Napoca Star, Cluj-Napoca, 2007.
64. Ivan Adrian Liviu – *Sub zodia Statelor Unite ale Europei, De la ideea europeană la Comunitățile Economice Europene*, Editura CA Publishing, Cluj-Napoca, 2009.
65. Pekka Järviö, Jarvio Associates *Cross-border cooperation –benefiting from borders*, Helsinki, 2011
66. Johnson D. E., S. Michaelsen, ”Border Secrets: An Introduction”, în Jonson, D. E. And S. Michaelsen, *Border Theory: The Limits of Cultural politics*, Minneapolis: University of Minnesota, 1997
67. Lejour A.M., Nahuis R., „ *EU Accession and the Catching Up of the Central and East European Countries*”, Deardorff, “The Past, Present Institute of Economic Forecasting and Future of the European Union”, în *IEA Conference Volume, no.138*, Palgrave Macmillan, 2004
68. Lixandru Oana- Cristina, Teza de doctorat cu titlul *Managementul constituirii și funcționării structurilor specializate în investigarea criminalității transfrontaliere*, Academia de Poliție ”Alexandru Ioan Cuza”, București, 2011
69. Lopez-Rodriguez Jesus, Andres Faiña, “Objective 1 regions versus non-Objective 1 regions: what does the Theil Index tell us?”, în *Applied Economics Letters*, Vol. 13, 2006
70. Luiela Csorba. ”Dezvoltare regională durabilă”, în *Revista de comert*, v. 7, nr. 7, București, 2006
71. Maha Liviu-George, *Managementul Fondurilor Structurale și de Coeziune*, suport de curs. partea 1, Centrul de Studii Europene, Iași, 2010
72. Manzella Gian Paolo, Mendez Carlos “*The turning points of EU Cohesion policy*”, Report Working Paper, 2009
73. Martin Philippe, ”Are European regional policies delivering?”, în *EIB Papers*, Vol. 4, No. 2, 1999
74. Martins R.M., Mawson J., “The Programming of Regional Development in the EC: Supranational or International Decision-making?”, in *Journal of Common Market Studies*, Vol. 20, No. 3, 1982
75. Mawson John, R.M. Martins, “The Programming of Regional Development in the EC: Supranational or International Decision-making?”, in *Journal of Common Market Studies*, Vol. 20, No. 3, 1982
76. Meny Y., ”Should the Community Regional Policy be scrapped?”, in *Common Market Law Review*, Vol. 19, No.3, 1982
77. Miderlfart Karen, Henry Overman, ”Delocation and European integration: is structural spending justified?”, în *Economic Policy*, Vol. 17, No. 35, Printed in Great Britain, 2002
78. Mihăilă Marian, *Elemente de drept internațional public și privat*, Editura All-Beck, București, 2000
79. Mihăilă Doina, Teza de doctorat cu titlul *Implicații ale aplicării legislației europene asupra managementului dezvoltării regionale*, Universitatea Dunărea de Jos, Galați, 2009
80. Mike Karoly, Șandor Dan Sorin, Gârboan (Antonie) Raluca, Cobârzan (Radu) Bianca, *Analiza Politicilor Publice și Evaluarea Programelor în Administrația Publică*, Suport de Curs, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, 2012
81. Adrian Miroiu, „Evaluarea politicilor publice” în *Introducere în analiza politicilor publice*, Editura Punct, București, 2001
82. Răzvan Moceanu, “JASPERS, JEREMIE și JESSICA-cele trei noi instrumente financiare pentru absorbția fondurilor comunitare”, în *Euroconsultanța*, nr.2(25), anul III, 2007
83. Moiescu Gheorghe, ”Politica europeană de vecinătate și interesele economice” în *Revista Tribuna Economică*, nr.16, București, 2008
84. Molle Willem, *European Cohesion Policy*, Routledge, 2007
85. Mureșan Mihaela, ”Arhitectura politicii de coeziune în contextul extinderii”, în *Tribuna economică*, v. 16, nr. 45, 2006

86. Mureșan Mihaela, "Societatea informațională și politica europeană de coeziune", în "Euroconsultanță", nr.1, 2006
87. Neguț Silviu, "Euroregiones", Ed. Academiei Române, 1998.
88. David Newman, *Boundaries, Territory and Postmodernity*, London Frank Cass, 1999
89. Nicolae Valentin, Constantin Daniela Luminița, Grădinaru Ilie, *Previziune și orientare economică*, Editura Economică, București, 1998
90. Oliveras Gonzales Xavier, Dura- Guimerà Antoni & Perkmann Markus, "Las regiones transfronterizas: balance de la regionalización de la cooperación transfronteriza en Europa (1958-2007)", Documents d'Anàlisi Geogràfica, 56(1), 2010
91. Paasi Anssi, *The re-construction of borders: a combination of the social and the spatial*, Netherlands: Universitz of Nijmegen, 2001
92. Papot Thijs, *Building a bridge to Europe over the Danube*, 2006
93. Pascariu Gabriela Carmen, *Politici Europene*, Suport de Curs, Iași, 2009
94. Nicolae Păun, *Istoria construcției europene*, Editura Fundației pentru Studii Europene, Cluj-Napoca, 1999
95. Perkmann Markus, *Cross-border regions in Europe. Significance and drivers of regional cross-border co-operation*, *European Urban and Regional Studies*, 10(2), 2003
96. Pîrvu Lucian, "România și Cooperarea Teritorială Europeană. Programul de Cooperare Transfrontalieră România-Bulgaria 2007-2013", *Revista de Științe Politice. Revue des Sciences Politiques*, Nr. 27 , Editura Universitaria Craiova, 2010
97. Pop Adrian, Manoleli Dan, *Studii de strategie și politici (SPOS 2007)*, *Studiul nr. 4, Spre o strategie Europeană în Bazinul Mării Negre. Cooperarea Teritorială*, Institutul European din România, București, 2007
98. Popa Nicolae, , *Frontiere, regiuni transfrontaliere și dezvoltare regională în Europa mediană*, Editura Universității de Vest, 2006, Timișoara
99. Popoviciu Adrian Claudiu, Țoca Constantin, " Romanian-Hungarian Cross-Border Cooperation through a possible EGTC Oradea-Debrecen, în Ioan Horga, Iordan Gheorghe Bărbulescu, Adrian Ivan, Mykolia Palinchak si Istvan Suli-Zakar, *Regional and Cohesion Policy - Insights into the role of the partnership principle in the New Policy Design*, Editura Universității din Oradea, Oradea, 2011
100. Predescu Bianca, Ion Predescu, Aristide Roibu, *Principiul subsidiarității*, RA Monitorul Oficial, București, 2001
101. Prisecaru Petre, *Politici comune ale Uniunii Europene*, Editura economică, București 2004
102. Pușcaș Vasile, *România spre Uniunea Europeană. Negocierile de aderare 2000-2004*, Iași, Institutul European, 2007
103. Pușcaș Vasile –*România de la preaderare la postaderare*, Cluj-Napoca, Eikon , 2008
104. Quinn Patton Michael - *Utilization-focused evaluation*, ediția a doua, Newbury Park, CA, SAGE Publications, 1986
105. Quinn Patton Michael, *Qualitative Research and Evaluation Methods*, SAGE, SUA, 2002
106. Quinn Patton Michael, *Utilization-Focused Evaluation: The New Century Text*, 3rd ed., Beverly Hills: Sage Publications, 1997
107. Ratti R., Baggi M., *Strategies to overcome barriers: theoretical elements and empirical evidence*, Zurich Workshop Nectar, Working paper, 1990
108. Ricq Charles, *Les Cantons frontaliers et l'intégration européenne, Acte Unique Européen – 1992*, Actele simpozionului din 28 octombrie 1988
109. Ricq Charles, *Manual de cooperare transfrontalieră pentru uzul colectivităților locale și regionale în Europa*, editia a 3 a, București, 2000
110. Jesus Lopez-Rodriguez, Andres Faiña, "Objective 1 regions versus non-Objective 1 regions: what does the Theil Index tell us?", în *Applied Economics Letters*, Vol. 13, 2006

111. Roșcovan Mihai, Ivascenco Ghenadie, Bulat Veaceslav, Budianschi Dumitru, *Ghid de Cooperare Transfrontalieră*, Chișinău, 2002
112. Rotariu Traian, Iluț Petru, *Ancheta sociologică și sondajul de opinie: teorie și practică*, Polirom, Iasi, 1997
113. Sapir Andre, Aghion P., Bertola G., Helwig, M., Pisany-Ferry J., Rosati D., Viñals J., and Helene Wallace, *An Agenda for a Growing Europe*, Oxford University Press, Oxford, 2004
114. Scott John, "Dutch-German Euroregions: A Model for Transboundary Cooperation?" în John Scott, Sweedler, A., Ganster, P., W.D. Eberwein, *Border Regions in Functional Transition. European and North American Perspectives*, Regio series of the IRS Nr. 9. –Erkner: Institute for Regional Development and Structural planning, 1996
115. Shadish Jr William, Thomas D. Cook și Laura C, Leviton, *Foundation of Program evaluation: Theories and Practice*, Newbury Park, CA, SAGE,1991
116. Shadish, William R. Jr., Thomas D. Cook, Laura C. Leviton, *Fundamentele evaluării peogramelor: Teorii ale practicii*, SAGE Publications, Inc., 1995
117. Scott John, Sweedler, A., Ganster, P., W.D. Eberwein, *Border Regions in Functional Transition. European and North American Perspectives*, Regio series of the IRS Nr. 9. –Erkner: Institute for Regional Development and Structural planning, 1996
118. [Silăși Grigore, Magagnotti Paolo, "Cooperation Between Regions of Different Countries and Cross-Border Cooperation in Europe the Case - Study Euroregion Tirol - South Tirol – Trentino" în Ioan Horga, Jordan Gheorghe Bărbulescu, Adrian Ivan și alții, Regional and Cohesion Policy, Insights into the role of the Partnership Principle in the New Policy Design, Editura Universității din Oradea, Oradea, 2011](#)
119. Silverman David, *Interpreting Qualitative Data: Methods for analysing Talk, Text and Interaction*, 2nd ed. Sage, 2001
120. Socol Cristian, Socol Aura, "Modelul european : creștere economică, convergență și coeziune", în *Economie teoretică și aplicată*, v. 13, nr.8, 2006
121. Stake Robert, *Standards-Based and Responsive Evaluation*, University of Illinois at Urbana-Champaign, USA, 2003
122. Șandor Sorin Dan, *Analiză și Cercetare în Administrația Publică*, Ed. Accent, Cluj-Napoca, 2005
123. Șoproni Luminița, Popoviciu Adrian-Claudiu, The Neighborhood Policy, Essential Vector of European Territorial Cooperation Romanian's Cooperations with Moldova and Ukraine, în *Revista Română de Geografie Politică/Romanian Review on Political Geography*, Anul X, nr.1, Oradea, 2008
124. Tarschys, Daniel, *Reinventing Cohesion. The Future of European Structural Policy*. SIEPS, 2003
125. Tashakkori Abbas, Teddlie Charles, *Handbook of Mixed Methods in Social and Behavioral Research*, SAGE Publications, 2002
126. Trașcă Daniela Livia, Mirela Ionela Aceleanu, Daniela Sahlian, "Eficiența în plan teritorial a politicii de coeziune în România" în *Economie teoretică și aplicată*, Volumul XX (2013), No. 1(578), ASE, 2013
127. Țoca Constantin-Vasile, Popoviciu Adrian-Claudiu, "The European Grouping of Territorial Cooperation (EGTC), Instrument of Cross-border Cooperation. Case Study Romania – Hungary", în *Revista Eurolimes, volume 10*, Oradea University Press, 2010
128. Vicent Boira Josep, *Les euroregions. La cooperació regional a Europa. Acords interregionals i la nova política de cohesió territorial*. València: Institut Ignasi Villalonga d'Economia i Empresa, 2004
129. Wallace Helene, *The establishment of the Regional Development Fund: Common Policy or Pork Barrel?* în Helene Wallace, William Wallace and C. Webb, *Policy-making in the European Community*, Oxford University Press, Oxford, 1977

130. Wallace Helene, William Wallace and Carole Webb, *Policy-making in the European Community*, Oxford University Press, Oxford, 1977
131. Thomas Wilson, Donnan Hastings, *Border identities, nation and state at international frontiers*, Cambridge, Cambridge University Press, 1998
132. Witte B., "The reform of the European Regional Fund", in *Common Market Law Review*, 1986
133. Zaman Gheorghe, Georgescu George, „Structural fund absorption: a new challenge for Romania?”, în *Romanian Journal of Economic Forecasting* ,nr 1/2009
134. Zăpârțan Liviu-Petru, *Construcția Europeană*, Ed. Imprimeriei de Vest, Oradea, 2000

Normative/legislation/communications/studies

- “Comunicarea CE, Europa 2020, O strategie europeană pentru o creștere inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii”
- „Europa 2020: o strategie europeană pentru o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii ” - *COM(2010) 2020*, 2010.
- Acordul de la Viena între Italia și Austria ,1993
- Acordul Karlsruhe care reglementează cooperarea transfrontalieră dintre Franța, Germania, Luxemburg și Elveția, 1996
- *Acordul Nordic* referitor la cooperarea transfrontalieră între municipalități, încheiat între Finlanda, Danemarca, Suedia și Norvegia, 1977
- *Al șaselea raport intermediar privind coeziunea economică și socială*, Bruxelles, 2009
- Ana Bal, Mihaela Luțaș, Octavian Jora, Vladimir Topan, *Scenarii privind evoluțiile comunitare în domeniul competitivității, politicii de coeziune și politicii de dezvoltare regională*, Institutul European din România – Studii de strategie și politici (SPOS 2007), Studiul Nr.1, București, 2007
- *Annual Implementation Report 2007 for Romania-Bulgaria Cross-Border Cooperation Programme 2007-2013.*
- *Annual Implementation Report 2008 for Romania-Bulgaria Cross-Border Cooperation Programme 2007-2013.*
- *Annual Implementation Report 2009 for Romania-Bulgaria Cross-Border Cooperation Programme 2007-2013.*
- *Annual Implementation Report 2010 for Romania-Bulgaria Cross-Border Cooperation Programme 2007-2013.*
- *Annual Implementation Report 2011 for Romania-Bulgaria Cross-Border Cooperation Programme 2007-2013.*
- Association of European Border Regions (AEBR), Enscheder, D-48599 Gronau & Comisia Europeană, *Ghid Practic de Cooperare Transfrontalieră, Politici Regionale*, 2000
- Association of European Border Regions, *Guía práctica de la cooperación transfronteriza*. Gronau: AEBR & European Commission10, 1997. *Carta de las regiones fronterizas y transfronterizas. Nueva versión*. Gronau: AEBR, 2004
- *Cadrul Strategic Național de Referință 2007-2013*, Ministerul Fondurilor Europene, 2006
- *Carta Europeană de Dezvoltare Regională*
- *Carta Europeană Exercițiul Autonom al Puterii Locale*
- *Cohesion Policy in Support of Growth and Jobs: Community Strategic Guidelines 2007-2013*, Directorate General Regional Policy, 2005
- Comisia Europeană, *Concluziile celui de-al cincilea raport privind coeziunea economică, socială și teritorială: viitorul politicii de coeziune*, Bruxelles, 2010
- Commission of the European Communities, *A Regional Policy for the Community*, COM (69) 950, Bruxelles, 1969

- Commission of the European Communities, *Regional Policy actions in priority agricultural regions*, COM (71) 500 def, Bruxelles, 1971
- Communication to the sprig European Council, *Working together for growth and jobs, A new start for the Lisbon Strategy*, 2005
- Concil of Europe, *Practical Guide to Transfrontier Co-operation*, 2006
- *Contribution of Cross-Border Co-operation to implementing the Lisbon Strategy*, AEBR Annual Conference, Final Declaration, Drama, 2005
- Convenția BENELUX, 1986
- Convenția Cadru pentru Cooperare Transfrontalieră de la Madrid, 1980
- Convenția-cadru a Consiliului Europei din 1980
- Council of Europe, *Report on the current state of the administrative and legal framework of transfrontier co-operation in Europe*. Strasburg: Council of Europe, 2006
- Council Regulation (EC) No 1263/1999 of 21 June 1999; Council Regulation (EC) No 1257/1999 of 17 May 1999; Council Regulation (EC) No 1260/1999 of 21 June 1999; Regulation (EC) No 1783/1999 of the European Parliament and of the Council of 12 July 1999; Regulation (EC) No 1784/1999 of the European Parliament and of the Council of 12 July 1999 (OJ L213, 13 August 1999).
- *Declarația la nivel înalt de la Helsinki*, 1992
- Deloitte Consultanță S.R.L., *Studiu privind identificarea direcțiilor prioritare de reformă a Politicii de Coeziune post-2013 din perspectiva României*, București, 2009
- *Document de poziție pentru România*, Capitolul 21
- Direcția Mediului și a Puterilor Locale a Consiliului Europei, Charles Ricq, *Cooperare transfrontalieră în Europa*, nr. 4, Strasbourg, 1996
- Documentul de Lucru privind Evaluarea Ex Ante, Comisia Europeană, 2006
- „Europa 2020: o strategie europeană pentru o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii ” - COM(2010) 2020, 2010.
- European Commision, *Growing Regions, Growing Europe*, 2007
- *Eurostat News Release*, Regional GDP per Inhabitant in the EU27, 2008.
- *European Policy Research Papers*, No. 57, European Policies Research Centre, University of Strathclyde, Glasgow, 2005
- *European Policy Research Papers*, No. 67, European Policies Research Centre, University of Strathclyde, Glasgow, 2009
- *Evaluare ex-ante pentru Programul Operațional de Cooperare Transfrontalieră (Obiectivul Cooperare Teritorială Europeană) România-Bulgaria – 2007-2013, Raport Final*, aprilie 2007
- Evaluarea activităților UE: ghid practic pentru serviciile Comisiei, Direcția Generală Buget, 2004
- *Fondurile Structurale ale UE dincolo de Agenda 2000: Reforma și implicațiile pentru actualele și viitoarele state membre*, Institutul European de Administratie Publică, Maastricht, Olanda, 1995
- Fondul European de Dezvoltare Regională 2007-2013, Obiectivul Cooperare Teritorială Europeană, *Programul de Cooperare Transfrontalieră România-Bulgaria 2007-2013, Propunere Oficială Revizuită, Traducere neoficială*, 2007
- Forumul European de Coeziune, Bruxelles, 27-28 septembrie 2007
- *Fourth Report on Economic and Social Cohesion. Growing Regions, Growing Europe, Communication from the Commission*, 2007
- *Ghid “Politica de Coeziune 2007-2013, Comentarii și texte oficiale”*, 2007
- *Ghidul Complet al Fondurilor Structurale*, 2010
- *Ghidul Solicitantului, Versiunea revizuită după corrigendum 2*, 2009
- *Ghidul UE pentru Evaluarea Intermediară a Programelor Operaționale*, 2012
- Guvernul României, *Raportul Strategic Național 2009 privind implementarea Fondurilor Structurale și de Coeziune*, 2010
- Institutul European din România în colaborare cu human dynamics, *Politica de dezvoltare regională*, Seria Micromonografii - Politici Europene, versiune actualizată, 2003

- INTERREG IVC, *Inovare și mediu Soluții împărtășite de regiunile din Europa, Manualul Programului*, 2010
- *Legea nr. 315 din 28 iunie 2004 privind dezvoltarea regională în România*, 2004
- Ministerul Administrației și Internelor, *Gestionarea Fondurilor Structurale*, Sinteză documentară, Nr.2 (41), Tipografia MAI, 2010
- Ministry of Regional Development and Tourism of Romania, *Executive Summary of the Interim Evaluation of the Romania-Bulgaria Cross-Border Cooperation Programme*, 2011
- *Nordic Council Agreement on Cross Border Cooperation*, 1997
- O.G. nr. 34/2006
- *Plan de simulare a Cooperării Transfrontaliere în regiunea de graniță România-Bulgaria, Proiectul „Spiritul Dunării”*, Finantat prin Programul Phare CBC Romania – Bulgaria 2006
- *Politica de coeziune 2007-2013, Comentarii și Texte Oficiale, Ghid*, Luxemburg: Oficiul pentru Publicații Oficiale ale Comunităților Europene, 2007
- *Politica de Coeziune, provocări și aspecte*, Parlamentul European, Departamentul Tematic B, Politici Structurale și de Coeziune, 2009
- *Politica de Dezvoltare Regională, Seria Monografii-Politici Europene*, versiune actualizată, 2003
- *Politica Europeană de Vecinătate (European Neighbourhood Policy)*, 2004
- *Programul de Cooperare Transfrontalieră România-Bulgaria, 2007-2013*, Propunere Oficială Revizuită, Traducere neoficială, 2012.
- Raport, *Date relevante referitoare la regiunea transfrontaliera Romania Bulgaria între 2001 – 2009*, Strategii – Studii – Proiecte - Statistici.
- Raport, *Date relevante referitoare la regiunea transfrontaliera Romania Bulgaria între 2001 – 2009*, *Strategii – Studii – Proiecte - Statistici*, 2009
- Raport Strategic Național, 2012
- “*Regiuni în dezvoltare, Europa în dezvoltare – Al patrulea raport privind coeziunea economică și socială*”, Comunicare din partea Comisiei, 2007
- Regulamentele UE nr. 1083/2006, capitolul IV
- *Regulamentul (CE) nr 1080/2006 al Parlamentului European și al Consiliului din 5 iulie 2006 privind Fondul European de Dezvoltare Regională și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1783/1999*
- *Regulamentul Consiliului European (CE) Nr. 1083/2006*
- *Regulamentul general: articolele 3 – 7, Decizia 2006/769/CE a Comisiei Europene.*
- Regulamentului (CE) nr 1085/2006 al Consiliului Uniunii Europene, 2006
- *Revised Handbook on Transfrontier Co-operation*, Council of Europe ref. LRCT, 2005
- *Revizuirea bugetului UE - COM(2010) 700*, Bruxelles, 2010
- *Rezoluția (74) 8 din 27 februarie 1974 a Comitetului Miniștrilor*
- *Rezoluția 107 (1979) din 18 octombrie 1979 a Conferinței Puterilor Locale și Regionale din Europa*
- *Rezoluția statutară (94) 3 a Consiliului Miniștrilor din 14 ianuarie 1994*
- *Single European Act*, ratificat în 1987
- *Strategia de planificare regională europeană”(European Regional Planning Strategy)*, 1970
- *Strategia Lisabona revizuită*, 2005
- *Studii de Strategie și Politici*, SPOS-2010, Studiul nr. 1, București, 2010
- *Studiul LACE asupra programului UE INTERREG și a perspectivelor sale de viitor*, Asociația Regiunilor de Graniță Europene, 1997.
- Agenția "Economică" EOOD, *Studiu de dezvoltare socio-economică în Montana, Vidin și Dolj*, Sofia, Bulgaria, 2009
- Tavistock Institute, *The Evaluation of Socio-Economic Development: The GUIDE*, 2003
- *Tratatul de la Bayonne dintre Franța și Spania*, 1995
- *Tratatul de la Helsingfors*, 1962
- *Tratatul Transfrontalier Germania-Olanda*, 1991

- UE, *Rome Treaty, IIIrd part - Community Policies*, XIV –Economic and Social Cohesion, art 130a, 1957
- Uniunea Europeană, *Actul Unic European*, JOCE/DOCE, L. 16, 1987

Alte surse internet:

- “Orientation paper on future Cohesion Policy”, 2009, disponibil la http://ec.europa.eu/regional_policy/newsroom/pdf/pawel_samecki_orientation_paper.pdf
- Acordul Schengen din 1985, disponibil la <http://www.schengen.mai.gov.ro/Documente/utile/catutil/Conventia%20Schengen.pdf>
- *Acces la fonduri. Programul de Cooperare Transfrontalieră România Bulgaria*, disponibil pe <http://www.beautifulromania.ro/centru-de-resurse/acces-la-fonduri/programul-de-cooperare-transfrontaliera-romania-bulgaria-4.html>
- Angeleski Sraso, *The role of the euroregion in promoting and reinforcing democratic stability and transfrontier co-operation in South-Eastern Europe*, Council of Europe, disponibil pe http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/local_and_regional_democracy/documentation/library/Transfrontier_Cooperation/default.asp#TopOfPage
- Autoritatea de Management pentru Programul de Cooperare Transfrontalieră România-Bulgaria 2007-2013, *Newsletter Decembrie 2012*, disponibil pe <http://cbcromaniabulgaria.eu/user/file/Newsletter%20Iulie%202013.pdf>
- Comisia Europeană, *Obiectivele cheie ale Politicii Regionale*, disponibil la: http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/policy/object/index_ro.htm
- Communication to the sprig European Council, *Working together for growth and jobs, A new start for the Lisbon Strategy*, 2005, http://www.fonduri-structurale.ro/Document_Files//docutile/00000074/7u922_Strategia_Lisabona_revizuita_eng.pdf
- Comunicarea CE, *Europa 2020, O strategie europeană pentru o creștere inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii*”, disponibil la <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:RO:PDF>
- *co-operation in South-Eastern Europe*, Council of Europe, disponibil pe http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/local_and_regional_democracy/documentation/library/Transfrontier_Cooperation/default.asp#TopOfPage
- Laurențiu Droj, *The analysis of absorption capacity of European funding in the north western region of Romania*, disponibil la <http://anale.steconomieuradea.ro/volume/2010/n2/084.pdf>
- *Europeam Territorial Cooperation. Building Bridges between people.*, disponibil pe http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/presenta/territorial2011/etc_book_en.pdf
- *European Regional Development Fund, Romania-Bulgaria Cross-Border Cooperation Programme; 2007-2013. Revised official proposal*, disponibil online la: http://www.eufunds.bg/docs/CBC_Romania-Bulgaria_2007-2013,1.pdf
- European Commission, “*Green Paper on Territorial Cohesion, the way ahead*”, European Union, *Regional Policy, inforegio*, 2008, disponibil la http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/panorama/pdf/mag28/mag28_ro.pdf
- *Euroregiunea Dunărea de jos, program disponibil pe* <http://old.mae.ro/index.php?unde=doc&id=33347&idlnk=1&cat=3>
- *Evaluare ex-ante pentru Programul Operațional de Cooperare Transfrontalieră (Obiectivul Cooperare Teritorială Europeană) România-Bulgaria – 2007-2013, Raport Final*, aprilie 2007, disponibil pe http://www.mdrl.ro/documente/coop_teritoriala/granite_interne/ro_bg/raport_final_ex_ante.pdf
- *Evaluation*, disponibil pe <http://www.interact-eu.net/evaluation/evaluation/264/3914>
- Franco-Belgian Greater Lille: Ypres, Courtrai, Lille, Mouscron, Roulers, Tournai, *Strategy for a Transfrontier Metropolitan Area*, disponibil la <http://www.grootstad.org/pdf/MementoScreen.pdf>

- <http://ec.europa.eu>
- <http://ue.mae.ro/>
- <http://wiki.interact-eu.net/pages/viewpage.action?pageId=23756928>
- http://www.artactmagazine.ro/admin.data/file/14391_po-cte-romania-bulgaria-2007-2013.doc
- http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/local_and_regional_democracy/documentation/library/Transfronti
- <http://www.consilium.europa.eu/>
- http://www.fonduristructurale.ro/Document_Files//Stiri/00008617/3kp7w_Stadiu%20absorbție%20Bulgaria%2031.12.2010%20%28en%29
- <http://www.guv.ro/>
- <http://www.hellaskps.gr/programper4/files>
- <http://www.infoeuropa.ro/>
- <http://www.mdrt.ro/dezvoltare-teritoriala/cooperare-si-coeziune-teritoriala/coeziune-teritoriala>
- <http://www.uniuneauropeana.ro/>
- Institutul pentru Politici Publice, disponibil disponibil la <http://www.ipp.ro/pagini/publicatii.php>
- Jenny Hughes, *Project Manager's Guide ot Evaluation*, p.3, <http://www.evaluate-europe.net/handbook/handbookpdf>
- Listă actualizată a proiectelor selectate/contractate, se ce poate regăsi pe pagina oficială a Programului de Cooperare Transfrontalieră România-Bulgaria, <http://www.cbcrromaniabulgaria.eu/index.php?page=proiecte-lista>
- Ministerul Dezvoltării Regionale și Turismului, Finanțarea europeană pentru proiecte de Cooperare Teritorială – Prezentare generală, <http://www.mdrt.ro/pachet-informativ-cte.pdf>
- Ministerul Finantelor Publice, <http://anaf.mfinante.ro/wps/portal>
- Ministry of Regional Development and Tourism of Romania, *Executive Summary of the Interim Evaluation of the Romania-Bulgaria Cross-Border Cooperation Programme*, 2011, disponibil pe <http://www.evaluare-structurale.ro/ro/list-viewreports-menu/details/8/26/rapoarte-evaluare-obiectul-evalu%C4%83rii-programul-de-cooperare-transfrontalier%C4%83-romania-bulgaria-2007-2013-interim-evaluation-of-the-romania-bulgaria-cross-border-cooperation-programme>
- *Politica de Coeziune, provocări și aspecte*, Parlamentul European, Departamentul Tematic B, Politici Structurale și de Coeziune, 2009, disponibil la <http://www.europarl.europa.eu/studies>
- *Practical Handbook for Ongoing Evaluation*, disponibil pe <http://wiki.interact-eu.net/display/pc/0.+Practical+Handbook+for+Ongoing+Evaluation+Contents>
- Programul de Cooperare Transfrontalieră derulat între 4 state partenere: Belarus, Moldova, Rusia și Ucraina, disponibil pe <http://ec.europa.eu/agriculture/rur/leader2/rural-en/euro/p8-1-6.pdf>,
- Programul National de Reforme pentru Strategia Lisabona Relansată.” disponibil la <http://fonduristructurale.ro/detalii.aspx?eID=74&t=docurile>
- *Programul Operațional de Cooperare Transfrontalieră România-Bulgaria 2007-2013*, disponibil pe <http://www.cbcrromaniabulgaria.eu/index.php?page=documente-publicatii>
- *Programul Operațional de Cooperare Transfrontalieră România-Bulgaria 2007-2013*, disponibil pe http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/country/commu/docoutils/brochure_cbc_ro_bg.pdf,
- Raport Strategic Național 2012, disponibil pe http://www.fonduri-ue.ro/res/filepicker_users/cd25a597fd-62/Documente_Suport/Rapoarte_Strategice/09.01.2013/Draft_Raport_Strategi_National_2012.pdf
- Raport, Date relevante referitoare la regiunea transfrontaliera Romania Bulgaria intre 2001 – 2009, *Strategii – Studii – Proiecte - Statistici*, disponibil pe www.ro-bg.ro/uploads/docs/REPORT_RO.pdf
- *Regional Policy – How it works*, European Commmission, www.inforegio.eu

- Regulamentul nr. 1082, disponibil pe [http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/pdf/2007/gect/ce_1082\(2006\)_en.pdf](http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/pdf/2007/gect/ce_1082(2006)_en.pdf)
- Roman Ligia, „*Structural Funds in Romania*”, disponibil la <http://conference.ubbcluj.ro/mccs/RePEc/bbu/wpaper/179-182.pdf>
- Strategia Lisabona revizuită, 2005, textul integral al documentului, disponibil la http://fonduristructurale.ro/Document_Files//docutile/00000074/7u922_Strategia_Lisabona_revizuita_eng.pdf
- Strategia de Promovare a Rețelei Transfrontaliere Româno-Bulgare a Multiplicatorilor de Informație de Mediu, Programul Phare CBC România-Bulgaria 2005, disponibil la <http://www.docstoc.com/docs/36639189/Strategia-de-promovare-a-Rețelei-Transfrontaliere-de>
- The Memorandum „Aprobarea valorilor finale ale obiectivelor României pentru Strategia Europa 2020”, approved in the Government Meeting on July 7th 2010, disponibil la <http://www.dae.gov.ro/articol/961/strategia-europa-2020-lanivel-national>
- Thijs Papot, *Building a bridge to Europe over the Danube*, 2006, disponibil online la <http://www.rnw.nl/english>
- UE, *Rome Treaty, IIIrd part - Community Policies*, XIV –Economic and Social Cohesion, art 130a, 1957, <http://eur-lex.europa.eu/en/treaties/index.htm>
- www.ec.europa.ro
- www.euredirect.ro
- www.euroregio-mr.org
- www.evaled.info
- www.fonduri-ue.ro
- www.mrrb.government.bg
- www.calarasicbc.ro
- www.cbcrromaniabulgaria.eu